

Hodnocení přednášky pro odbornou veřejnost

Masarykova univerzita	Filozofická
Fakulta	Dějiny umění
Obor řízení	Doc. Ivan Foletti, MA, Docteur ès lettres
Uchazeč	3. 5. 2018
Datum přednášky	Vystoupit ze stínu. Konstantinopol (Ravenna, Řím) a rok 500
Téma přednášky	81 (viz prezenční listinu v příloze)
Přítomno posluchačů	Prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc. Prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D. Prof. Serena Romano
Pověření hodnotitelé (členové komise)	

Profesorská přednáška byla docentem Ivanem Folettim prezentována v přednáškovém sále Moravské galerie v Brně za velké účasti fakultní i ostatní veřejnosti. Přednášející si v úvodu položil otázku, co vlastně víme o umění v Konstantinopoli v první polovině 6. století? Odpověděl poukazem pouze na zlomky: známe pozůstatky baziliky San Polieucto, do výstavby Hagia Sofia největší pozdně antické stavby v Konstantinopoli, a nadto jen několik málo reliktní mozaikové freskové výzdoby z té doby. Hlavní město říše však mělo v pozdní antice jistě nesporně mnohem větší význam pro vizuální kulturu ve středomoří a tak by mělo být naším úkolem nechat jej „vyjít ze stínu“ jako centrum, jehož památky ovšem nezůstaly dodnes zachovány.

Možnou cestou pro řešení tohoto problému by mohlo být využití některých teoretických myšlenek Georga Kublera, když ten srovnával existenci uměleckých děl se zkoumáním hvězdných systémů: jejich podoba může být přirovnána k černé díře mezi deformovanými systémy, které ji zviditelňují právě oněmi deformacemi. Je tedy možné si zvolit jako východisko ta umělecká díla mimo Konstantinopol, která vycházejí z vlastní umělecké tradice a současně svými deformacemi evidentně naznačují něco z konstantinopolské vizuální kultury: Theodorichovy stavby a umělecké práce v Ravenně, diakonii Santi Cosma e Damiano v Římě

a zázračný obraz Krista ze Sinajského kláštera. Těmto památkám se Ivan Foletti postupně ve své přednášce věnoval.

Uměleckohistorické studie o Ravenně bývají (a to nejen v minulosti) zatíženy diskusí o vztahu mezi Východem a Západem. Jednou se staly takřka symbolem konstantinovské italskosti, jindy byly označovány pouze za východní import. Nicméně podle Ivana Folettiho není možné náš pohled takto zjednodušovat. Už tehdy, když Karel Veliký hledal v Ravenně model pro své umění, neviděl její stavby jako výraz byzantského orientalismu, ale mnohem spíše jako výraz císařské identity. Ravenna tak může být pochopena jako do jisté míry „*non-lieu*“ (dle teorie Marca Augého), jako místo s kontinuálně se proměňující identitou. Jako důkaz pro toto pojetí Ivan Foletti interpretoval Theodorichovu stavbu „basilica Salvatoris“ (dnes Sant'Apollinare Nuovo). Zde je možné sledovat dvě umělecké dílny – jednu konstantinopolskou, druhou „západní“. Ivan Foletti se pokusil na základě analýzy forem doložit, že Theodorich chtěl své hlavní město modernizovat po vzoru Říma, ale užíval přitom konstantinopolských uměleckých prvků jako svým způsobem importu tehdy nejmódnějších prvků.

Podobné rozlišení římské tradice a nějakého odlišného importu můžeme zjistit v samotném Římu. Zde je jedinečným uměleckým dílem mozaika kostela Santi Cosma e Damiano na římském fóru. Také zde Ivan Foletti ukázal a interpretoval části mozaiky. Vyhledal přitom paralely mezi starším římským uměním a novým uměním první poloviny 6. století. Důležitým momentem pro vyhledání „orientálního“ stylu se mu posléze stalo srovnání s Kristovým obrazem ze Sinaje. Zatímco tedy „římské“ nalezneme v kompozici a koncepci obrazu, kresby tváří jsou blízké konstantinopolským dílnám. Při srovnání s dalšími díly si tedy uvědomíme, že v Ravenně, v Římě i na Sinaji objevíme jisté podobnosti, které zjevně jako umělecké modely putovaly v průběhu 6. století středomořím. A právě tyto modely můžeme spojit s dosud neznámým uměleckým prostředím Konstantinopole.

Na závěr Ivan Foletti uvedl vídeňského historika umění Otto Demuse, jenž považoval Konstantinopol za skutečné epicentrum středověké vizuální kultury ve středomoří; to tvrzení je zejména pro 6. století zjevné. Ravenna a Řím se v prvních desetiletích 6. století staly zrcadly tohoto kulturního rozkvětu, v nichž se deformovala původní antická tradice. A právě díky pochopení těchto deformací můžeme alespoň zčásti rekonstruovat onu „černou díru“, kterou je pro nás zatím stále pozdně antická Konstantinopol.

Po skončení přednášky, bohatě doplněné obrazovým doprovodem, následovala poměrně živá diskuse, týkající se jak přednesených tezí, tak metodologického pojetí umělecké tvorby, která je pro nás již jen stěží dosažitelná.

Závěr

Přednáška doc. Ivana Folettiho, MA, Docteur ès lettres, „*Vystoupit ze stínu*“. **Konstantinopol (Ravenna, Řím) a rok 500**, přednesená v rámci řízení ke jmenování profesorem, *prokázala* dostatečnou a skutečně výbornou vědeckou kvalifikaci a pedagogickou způsobilost uchazeče, standardně požadovanou v rámci řízení ke jmenování profesorem v oboru **Dějiny umění**.

V Brně dne 3. 5. 2018

prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D.

Prof. Serena Romano

Hodnotící komise pro jmenovací řízení,
Vědecká rada Filozofické fakulty MU
a Seminář dějin umění Filozofické fakulty MU

si Vás dovolují pozvat na veřejnou přednášku

Vy-

stoupit

ze

3. 5. 2018
17.00
Umělecko průmyslové museum
Husova 14
Brno

stínu

**KONSTANTINOPOL
(RAVENNA, ŘÍM)
A ROK 500**

doc. Ivan Foletti, M.A., docteur ès lettres

/docent semináře dějin umění FF MU/
Přednáška se koná v rámci jmenovacího řízení.

PŘÁTELÉ
MORAVSKÉ GALERIE, Z. S.